

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

De røde præstekraver

Sommertid er strandtid med chancer for at finde sjældne vadefugle i vrimlen af ryler og klirer. Feltornitologen Henrik Haaning Nielsen giver her sit bud på at artsbestemme mongolsk præstekrave og ørkenpræstekrave på strejftog fra Centralasien og Fjernøsten.

Det er blevet juli og dermed vadefugletid. En af glæderne som feltornitolog er at tælle, studere og gennemtjekke de mange rastende flokke af blandede vadefugle. Artsdiversiteten kan være stor og er ofte en feltbestemmelsesmæssig udfordring, også fordi der er et håb blandt de fleste om at finde en sjældenhed mellem de almindelige arter. Noget af det ypperste er at finde en af de røde præstekraver.

Denne artikel omhandler kun mongolsk præstekrave og ørkenpræstekrave. Begge arter er enten udbredt i Centralasien eller i Fjernøsten og gennemfører omfattende træk til Øst- og Sydøstasien, Det Indiske Subkontinent, Australien, Mellemøsten, Østafrika og Den Arabiske Halvø - alt efter hvilken art og hvilken race, der er tale om. Begge arter er truffet som rariteter i Europa. De er begge truffet to gange herhjemme.

Første danske fund af mongolsk præstekrave var 2-3. juli 1988 på Korevlerne ved Sejerø Bugt i Vestsjælland. Fuglen viste karakterer som en af de fjernøstlige racer mongolus eller stegmanni. Det andet fund var en 2K+ som sås i flere omgange i 2004, således 22. juni Råhede Vade i Vadehavet, 9-15. juli på Lakolk Strand og 12-15. august Lakolk Klitsø på Rømø.

Mongolsk præstekrave, hun af racen schaeferi (t.v.), og ørkenpræstekrave, hun af racen lechenaultii. Bemærk forskellen i benenes placering på bugen. Læg også mærke til ørkenpræstekravens lange, dolkformede næb med kraftig basis i forhold til den mongolske præstekraves kortere næb med tyndere basis, tydelige fortykning på næbspidsen og mere stumpe næbspids. Laem Pak Bia, Thailand, april 2011. Foto: Helge Sørensen.

Første fund af ørkenpræstekrave var 4-6. august 1994, da en hun eller 2K blev set på Agger Tange, mens det andet fund var 25-26. juli 2000, da en adult han i sommerdragt blev fundet i Margrethe Kog.

Der er tale om to svært bestemmelige arter, som har givet anledning til meget debat og mange synspunkter om artsbestemmelsen. Problemerne opstår ofte, når en enlig fugl dukker op som en raritet i Vesteuropa. Her er det svært at holde de to arters karakterer op mod hinanden, som man ofte kan på træklokaliteterne i Østen eller på overvintringspladserne, men med en vis viden om de typiske karakterer og jizz, er det som regel muligt at bestemme dem. Problematisk individer forekommer i ny og næ, hvorfor det er vigtigt at være kritisk og gennemgå så mange karakterer som muligt samt at overveje racetilhørsforhold i forbindelse med en observation.

Racer

Ørkenpræstekrave er delt i tre racer:

- Columbinus (Tyrkiet, Jordan mod øst til vest for Kaspiske Hav).
- Crassirostris (Øst for Kaspiske Hav til sydøstlige Kazakhstan).
- Leschenaultii (Vestkina, Mongoliet og tilstødende Rusland).

Generelt er de to østligste racer meget ens, og de deler de fleste karakterer og jizz, mens den vestlige race har et finere bygget næb, mens rødfarvningen på brystet fortsætter ned ad flankerne, hvilket ikke er tilfældet hos de to østlige racer.

Ørkenpræstekrave, han af racen *leschenaultii*. Bemærk blandt andet meget kraftig næbbasis og orangerøde indslag i ryggen. Yangkou, Rudong, Kina, april 2010. Foto: Tomas Lundquist.

Mongolsk præstekrave er delt i fem racer:

- Mongolus (Østlige Sibirien, bjergegne).
- Stegmanni (Østlige Sibirien, kystegne).
- Pamirensis (Sydligste centrale Rusland øst til Tien Shan).
- Atrifrons (Himalaya og sydlige Tibet).
- Schaeferi (Østlige Tibet og nordpå til sydlige Mongoliet).

De fem racer bliver typisk delt i to grupper. Det drejer sig om henholdsvis de fjernøstlige mongolus og stegmanni som bliver samlet i "Mongolus-gruppen" samt pamirensis, atrifrons og schaeferi, som bliver samlet i "Atrifrons-gruppen". Mongolus-gruppen er kendetegnet ved hvide pletter i panden samt en smal sort tegning langs den øvre kant på det røde brystbånd. Atrifrons-gruppen har ofte helt sort pande (dog ofte med lidt uregelmæssigt hvidt "smuds") samt ingen mørk øvre kant på det røde brystbånd.

Mongolsk præstekrave, han af racen pamirensis. Bemærk kropsholdning, det korte og fint byggede næb, ret lange sorte ben samt den meget sarte orangefarvning. Son Kul, Kirgystan, juli 2006. Foto: Michael Westerbjerg Andersen.

Ørkenpræstekraver af racen *columbinus* er en sand joker, da den har mere udbredt rødfarvning på brystet i forhold til de fjernøstlige racer. Den har ofte et finere bygget næb, som nærmer sig mongolsk præstekraves næb i længde. Alt i alt er det vigtigt at have denne race i baghovedet, når man står overfor en potentiel mongolsk præstekrave. Mongolsk præstekrave af racen *schaeferi* er typisk mere langbenet og mere langnæbbet end fuglene i mongolus-gruppen samt fugle af racen *pamirensis*. Blandt andet ses det meste af fødderne bag halen på denne race, og i vinterdragt er oversidefarven næsten så lys som ørkenpræstekrave, hvorfor det sandsynligvis er denne race, som mest oplagt kan fejlbestemmes til ørkenpræstekrave. Vær opmærksom på ikke at fejllobe hvidbrystet præstekrave hun, som på mange ledder minder om for eksempel 2K fugle, eller visse hunner af både ørkenpræstekrave og mongolsk præstekrave. Tjek straks om fuglen har lyst nakkeband. Hvis ja er det en hvidbrystet, da ingen af de to omtalte røde arter har denne karakter.

Mongolsk præstekrave, han af racen schaeferi. Denne race er både langbenet og langnæbbet og kan forvirre i forhold til ørkenpræstekrave af racen columbinus. Bemærk dog en mere opret kropsholdning, en tydelig fortykning på næbspidsen, relativt spinkel næbbasis, kort næbspids og gråsorte ben. Pak Thale, Thailand, april 2011. Foto: Helge Sørensen.

En nøgle til en bestemmelse handler imidlertid om at prioritere. Gå sådan frem: 1. Jizz. 2. Benfarve og benlængde. 3. Næblængde og form. 4. Udbredelse af rødt, hvis der er noget. 5. Hovedtegninger.

Jizz

Ørkenpræstekrave er en stor og grov sag. Den fouragerer langsomt, typisk med 2-3 skridt for hver gang den bukker sig efter føde. Benene sidder midt på bugen, hvilket giver den en vandret og lang kropsform og sammenholdt med det lange og generelt kraftige næb og en ret flad isse, giver den associationer til en strandhøjle. Benene virker meget lange, da både tarse og tibia fremstår som lange og synlige. Fugle af racen columbinus er imidlertid kendt for at fouragere hurtigere og mere aktivt, så de kan minde meget om mongolsk præstekrave.

Ørkenpræstekrave, han af racen leschenaultii. Bemærk langt dolkformet næb, kraftig næbbasis, lang næbspids, ret flad isse og hvide pletter i panden. Det orangerøde brystbånd er begrænset til selve brystet. Desuden lange, lyst gullige ben og horisontal kropsholdning. Laem Pak Bia, Thailand, april 2011. Foto: Helge Sørensen.

Mongolsk præstekrave har benene længere ude på bagkroppen, hvilket giver en smule mere oprejst profil. Den fouragerer mere aktivt i forhold til ørkenpræstekrave, da den typisk løber mere og bruger flere skridt, inden den bukker sig ned efter føde. Hovedet er afrundet, hvorfor dens fremtoning er mere som en stor præstekrave. Benene er moderat lange, særligt er tarsen lang, mens tibia er mere moderat i længde. Mongolsk præstekrave er større og kraftigere end stor præstekrave, men den virker ikke så meget anderledes i form, hvorfor man får et finere indtryk af mongolsk præstekrave i forhold til ørkenpræstekrave.

Benenes farve og længde

Ørkenpræstekrave har typisk lyse ben. Gullige eller olivengullige er mest almindeligt, men også mørkere olivengrønne ben ses, hvilket kan minde om visse mongolske præstekravers. Derfor skal der i sådanne tilfælde også vægtes andre karakterer. Sorte eller mørkegrå ben ses aldrig.

Mongolsk præstekrave har typisk mørke ben. Sorte eller mørkegrå er mest almindeligt, men også olivengrønne ben ses, hvilket kan minde om visse ørkenpræstekraver. Derfor skal der i sådanne tilfælde også vægtes andre karakterer. Gullige, eller olivengullige ben ses aldrig. Vær imidlertid opmærksom på, at indtørret mudder på benene kan give et lyst gulligt indtryk af ellers mørke ben.

Benlængden varierer, men ørkenpræstekrave har som regel en påfaldende lang tarse, men også en påfaldende lang tibia. I flugt når tærne bag halen. Mongolsk præstekrave har også en lang tarse, men til gengæld er tibia noget kortere, hvilket som regel udgør en væsentlig forskel. I flugt når som regel højst tåspidsen bag halen. Mongolske præstekraver af racen schaeferi er mere langbenede og fremviser tær bag halen i flugt, meget som ørkenpræstekrave. Inaktive og ”trykkende” fugle kan give et forkert indtryk af benlængden, hvorfor man skal sørge for at se en rastende fugl i aktivitet.

Næbbets længde og form

Helt generelt og overordnet set har ørkenpræstekrave et langt næb, mens mongolsk præstekrave har et kort næb. Næblængden er typisk længere end afstanden fra bagkanten af øjet til næbbasis hos ørkenpræstekrave, mens den er af cirka samme længde eller kortere hos mongolsk præstekrave. Dette forhold passer altid hos de østlige racer af ørkenpræstekrave og for mongolske præstekraver i mongolus-gruppen samt for racen pamirensis i Centralasien.

Højsommeren er strandtid for feltornitologer med hang til vadefugle. I juli og august er chancerne for at finde en af de ekstremt sjældne røde præstekraver fra Asien på strejftog til Danmark størst. Her ses en mongolsk præstekrave, hun af racen mongolus/stegmanni. Hunner er svagere farvet end hanner. Bemærk proportioner, kropsholdning og det korte kraftige næb. Benene virker ret lyse, men det skyldes indtørret mudder. Yangkou, Rudong, Kina, april 2010. Foto: Tomas Lundquist.

Ørkenpræstekraves næb fremviser en kraftig basis, svag udbulning på overnæbbets spids og en gonysvinkel på undernæbbet i varierende grad af tydelighed. Næbbet er tydeligt tilspidset, og selve spidsen virker lang, hvorved næbbet bliver meget dolkformet. Den vestlige race af ørkenpræstekrave (columbinus) kan imidlertid somme tider

give et forvirrende kortnæbbet indtryk, men generelt er de for langnæbbede til mongolsk præstekrave. Næbbet er dog finere bygget end hos de østlige racer, og frem for alt er basis ret spinkel.

Mongolsk præstekraves næb er hos fugle i atrifrons-gruppen bygget som hos ørkenpræstekrave, blot i en kortere udgave og med en mere spinkel basis, men ofte med en tydelig udbulning på spidsen af overnæbbet. Selve næbspidsen virker kort i forhold til ørkenpræstekrave. Hos de centralasiatiske pamirensis virker næbbet kort og fint bygget, mens der hos racen schaeferi er tale om et relativt langt næb, som kan forvirre i forhold til især columbinus ørkenpræstekrave.

Mongolsk præstekrave, han af racen mongolus/stegmanni. Bemærk kort og kraftigt næb, runde proportioner samt den sorte kant langs overkanten af det røde brystbånd. Bemærk desuden størrelsen i forhold til stenvenderen. Chetverty, Anadyr, Chukotka, Rusland, juni 2010. Foto: David Erterius.

Hos de østlige fugle i mongolus-gruppen virker næbbet både tykt og kort. Næbspidsen er hos disse tydelig udbulet på overnæbbet, ligesom der er en ret tydelig gonysvinkel på undernæbbet.

Udbredelsen af rødt

Begge arter har rødfarvning i kanterne af issen, i nakken og på brystet. Hos nogle individer ses kun rødfarvning i nakke og i brystbånd, og hos nogle ses spredt rødfarvning i ryggen. De fjernøstlige ørkenpræstekraver har et ret

smalt brystbånd, som i udbredelse slutter ovenfor vingeknoen. Den mellemøstlige columbinus ørkenpræstekrave har imidlertid et brystbånd, som kan fortsætte ned langs den øverste del af flanken.

Ørkenpræstekrave, han (i midten) og to hunner af racen columbinus. Bemærk hos hannen rødfarvning langt ned på brystet, men særligt det ret spinkelt byggede næb og næbbasis. Selve næbspidsen er lang til forskel fra mongolsk præstekrave. Eilat, Israel, marts 2008. Foto: Mikkel Høegh Post.

Mongolsk præstekrave har hos alle racer et bredt brystbånd, som går ned til vingeknoen, og som tillige breder sig ud på den øverste del af flanken. Hos mange hunner ses dog kun et rødt brystbånd.

Rødfarvningen er blegere orangetonet hos ørkenpræstekrave i forhold til mongolsk præstekrave, som typisk er dybere rødtonet. Ud på sommeren vil der ske en afblegning af det røde, hvorfor mange mongolske kan nærme sig ørkenpræstekrave i farvetone. Racen pamirensis i Centralasien er meget sart orange i både brystbånd og nakke i hvert fald om sommeren.

Mongolsk præstekrave, hanner og hunner af racen pamirensis. Bemærk især kropsholdning, sort pande (hos hannerne) og det korte, fintbyggede næb. Son Kul, Kyrgyzstan, juli 2010. Foto: Michael Westerbjerg Andersen.

Hovedtegninger

Begge arter viser en sort eller sortbrun masketegning omkring øjet og på kinden. Dette grænser smukt til en hvid strube. Hunnerne viser en svagere farvet masketegning typisk mere brunlig end sort. I panden findes hos alle racer af ørkenpræstekrave samt hos mongolske præstekraver i mongolus-gruppen et par hvide ovale pletter adskilt af en sort lodret samt en smal sort streg i panden. De mongolske præstekraver i atrifrons-gruppen har derimod ofte helt sort pande. Nogle individer har lidt hvidt smuds i panden i varierende grad, men aldrig som veldefinerede ovale pletter. Ser man en rød præstekrave med helt sort pande er der altså med sikkerhed tale om en mongolsk præstekrave.

Mongolsk præstekrave, hun af racen schaeferi. Bemærk svagere ansigtstegninger i forhold til hanner, næbproportioner og en mere opret kropsholdning i forhold til ørkenpræstekrave. Hovedformen er med mere afrundet isse i forhold til ørkenpræstekrave. Desuden gråsorte ben. Laem Pak Bia, Thailand, april 2011. Foto: Helge Sørensen.

Hunner

Omtales kun meget kort, da der karaktermæssigt som hovedregel er tale om svagt tegnede hanner. I øvrigt henvises til billederne.

Ørkenpræstekrave, hun af racen *leschenaultii*. Bemærk svage tegninger i ansigtet og svagt farvet brystbånd. Meget kraftigt dolkformet næb på dette individ, blandt andet med tydelig gonysvinkel på undernæbbet. I øvrigt flad isse og lange lyse ben, blandt andet meget lang tibia. Laem Pak Bia, Thailand, april 2011. Foto: Helge Sørensen.

 Dato:
01. 07. 2011

 Skrevet af:
Henrik Haaning Nielsen

 Fotos af:
Tomas Lundquist
Helge Sørensen
Mikkel Høegh Post
David Erterius
Michael Westerbjerg Andersen

 Emner:
FELTBESTEMMELSE

 Tags:
MONGOLSK PRÆSTEKRAVE, VADEFUGLE, ØRKENPRÆSTEKRAVE

